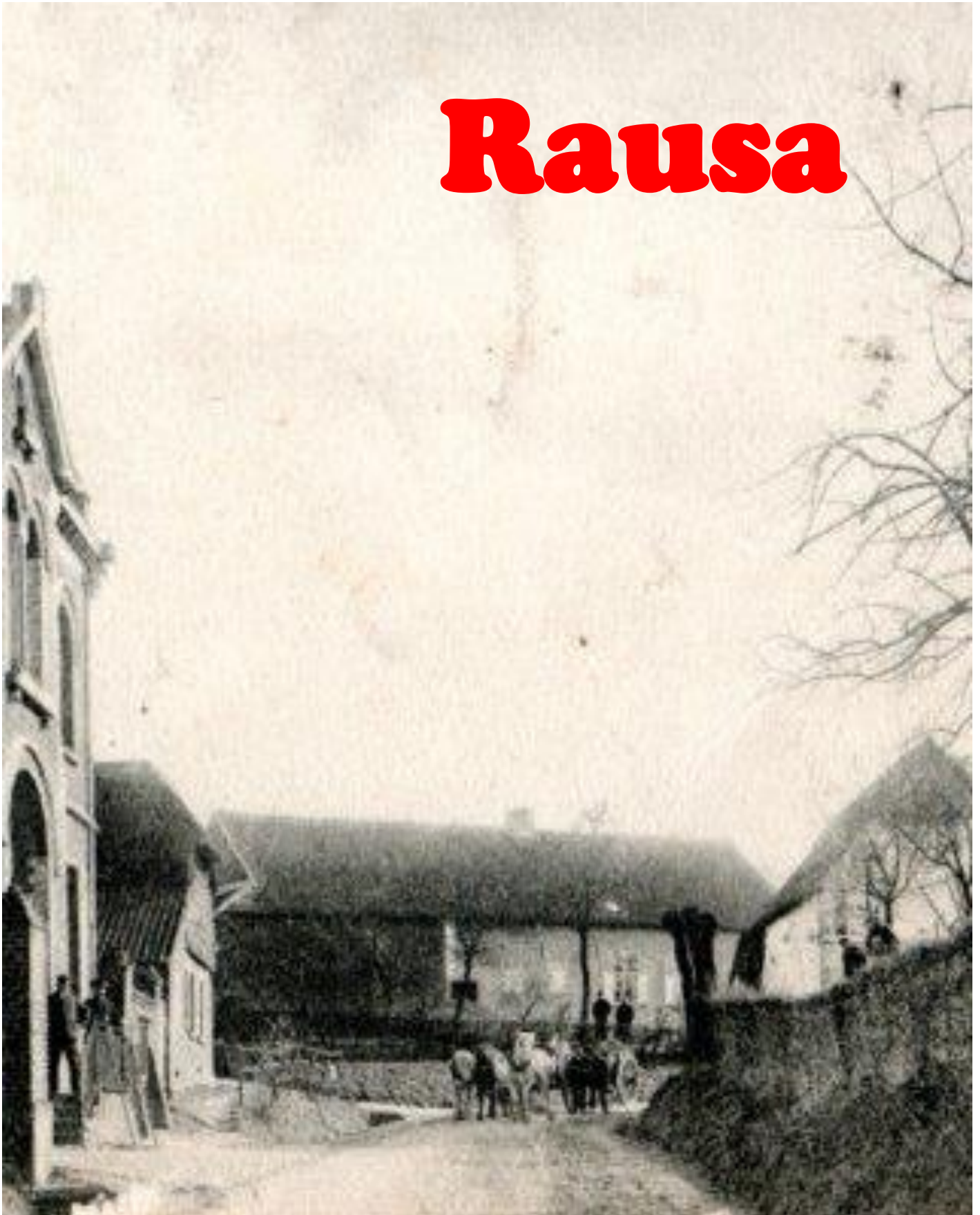

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem

Verschijnt 10 maal per jaar. Eerste jaargang nr. 6 Roosdaal, augustus 2013

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en
Strijtem

Secretariaat en
verantwoordelijke
uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer:
Hendrik Borginon, Marc
Muylaert, Luc Van
Cauwelaert, Jan De Mont,
Eindredactie:
Walter Evenepoel

Iedere auteur is
verantwoordelijk voor
haar/zijn bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een
eenvoudig bericht te
sturen naar
rausa@skynet.be. Het
tijdschrift is ook in
gedrukte versie
beschikbaar, maar dan
kost een jaarabonnement
€ 20- te storten op
BE 97 8601 1557 2549

©

Zonder voorafgaande
toestemming van Erfgoed Rausa
mag niets uit deze uitgave
worden verveelvoudigd en/of
openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie of
op welke andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt tien maal per jaar:

Februari, maart, mei, juni, augustus, oktober, november
en december in digitale versie. In april wordt Rausa als
gedrukte monografie uitgegeven ter gelegenheid van de
Erfgoeddag, in september ter gelegenheid van de Open
Monumentendag.

De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie
wil kan die aanvragen tegen twee euro per nummer
(exclusief portkosten).

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil
bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag
inleveren een maand voor de datum van verschijnen.
Redactieadres: Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 054 32 33 64

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	om te beginnen...
Blz. 3	ontwaken uit de zomerslaap/terugblik
Blz. 4	Rausa actief
Blz. 7	de kapel aan de Molenkauter
Blz. 12	afscheid
Blz. 13	het dagboek van Marie Lecoyer
Blz. 15	100 jaar blazen
Blz. 17	klap van hier
Blz. 19	uitsmijter

Foto voorpagina: oude postkaart van het
gemeentehuis van Borchtlombeek, uit het archief
van Jan De Mont

Ontwaken uit de zomerslaap...

dat moet eind augustus zijn. Het barbecuestel wordt opgeborgen, de vakantiekiekjes ingeplakt, de boekentasjes volgepropt met nieuwe boeken. Het ritme van onbeschaamd uitslapen en rustig ontbijten, wordt ruw verstoord door de ongenadige wekkerradio die aankondigt dat het vanaf vandaag weer allemaal op volle toeren moet draaien. Zelfs een erfgoedvereniging ontsnapt niet aan de vliegende start van het nieuwe werkjaar. Al mogen we ons zalig prijzen dat onze agenda niet zo slopend zal zijn. Integendeel! Er wachten ons mooie, boeiende en ontspannende activiteiten die gegarandeerd de stress van het *andere* leven even zullen doen vergeten. Dat kan al door even de tijd te nemen om Rausa nr. 6 rustig door te nemen. Met veel voldoening stellen we vast dat steeds meer mensen in de pen kruipen en ons knappe stukjes aanleveren. Misschien staat in een volgend nummer wel een pennenvrucht, ontsproten aan jouw brein! Geniet alvast van de erfgoedspikkels in deze editie. (WE)

Terugblik

op de activiteiten van Erfgoed Rausa

Sfeerbeeld van de eerste opendeurdag in onze Erfgoedkelder

Erfgoed Rausa is nu officieel een vzw en wij hebben ons definitief gevestigd in de Erfgoedkelder van GC het Koetshuis. Op de voorbije opendeurdag mochten we een flinke delegatie verwelkomen van het Liedekerks Heemkundig Genootschap. Onze vrienden hadden een prachtige attentie mee voor ons: een uitgebreid digitaal bestand met familiegegevens over de dorpen uit de omgeving, vrucht van veel opzoekwerk. Bezoekers van onze erfgoedkelder zullen er naar hartenlust kunnen in grasduinen.

En natuurlijk heeft ook de voorbije maand een grote ploeg Rausa-vrijwilligers dapper voort gewerkt aan het grote karwei van het gemeentelijk archief.

De Cultuurraad van Roosdaal en Erfgoed Rausa nodigen iedereen uit op de **Open Monumentendag** op zondag 8 september van 13:30 tot 18:00 uur. Voor deze zilveren jubileumeditie werd gekozen voor twee, dicht bij elkaar gelegen locaties. Emmanuel De Bethune en Luc Van Cauwelaert geven rondleidingen in de landelijke kasteelvilla aan de Brusselstraat 27. Een unieke gelegenheid om kennis te maken met dit werkstuk van architect Van Nuffel en om het interieur in art Deco en Jugendstill te bewonderen.

Ook de neogotische Sint-Gaugericuskerk van Pamel opent haar deuren. De kunstschaten van de kerk worden getoond aan het publiek, er wordt toelichting gegeven over de neogotiek en over de voorgeschiedenis van de kerk.

Op deze site zal ook een overzicht geboden worden van 25 jaar Open Monumentendag in Roosdaal.

En verder...

- 1/10: sessie gemeentelijk archief
- 5/10: opendeurdag erfgoedkelder
- 17/10: spreekbeurt door Jan De Boitselier (zie volgende bladzijde)
- 1/11: voorstelling gezamenlijke publicatie met Davidsfonds Roosdaal.
- 2/11: opendeurdag erfgoedkelder
- 5/11: sessie gemeentelijk archief
- 9/11: gewestelijke overlegronde (Liedekerke)
- 16/11: erfgoedbanket (Proeftuin Pamel)
- 3/12: sessie gemeentelijk archief
- 7/12: opendeurdag erfgoedkelder
- 18/12: De molens van Roosdaal en omgeving

Verleden en toekomst van het Brabants Trekpaard

Op 17 oktober 2013 zal onze dorpsgenoot **Jan De Boitselier**, voorzitter van de Koninklijke Maatschappij het Belgisch Trekpaard, een voordracht geven over het verleden en de toekomst van het Belgisch, "Brabants" Trekpaard.

Naast het glorierijke verleden van deze parel van ons cultuurhistorisch levend erfgoed, zal ook de toekomst van deze prachtige dieren aan bod komen. Wat is de rol van het Pajottenland en de denderstreek in de geschiedenis van het Belgisch, "Brabants" trekpaard, waarom spreekt men van het "Brabants" trekpaard, wat was het belang van dit trekpaard voor onze economie, hoe komt het dat onze trekpaarden tot op heden wereldfaam genieten, welke ambachten hangen en hingen er rond, welke toekomst is er voor dit trekpaard weggelegd, welke rol spelen de diverse overheden (gemeenten, provincies, Vlaanderen, België en Europa) in het verhaal van het Belgisch trekpaard en waar kunnen en willen we er mee naartoe?

Op deze en nog vele andere vragen zal u op **17 oktober** vanaf 20u.00 in de polyvalente zaal van het Koetshuis een antwoord krijgen.

ERFGOEDBANKET

Erfgoed Rausa ploegde de voorbije jaren ijverig op de akkers van het Roosdaals verleden. In de herfst wordt de ploeg geruild voor de ketel! In het kader van de Week van de Smaak én de Roosdaalse Cultuurmaand zetten de erfgoedvorsers hun kookmuts op en vergasten het publiek op heerlijke gerechten uit grootmoeders tijd. Bij Rausa kunnen ze het zich natuurlijk niet laten, er moet wat uitleg bij! Verschillende gerenommeerde sprekers zullen tussen de gerechten door uitleg geven over bijna vergeten groenten, over de formidabele framboos (nergens in ons land worden per inwoners meer frambozen gekweekt dan in Roosdaal!), alle geheimen van de geuze worden onthuld en men kan eens rondneuzen in het prachtige kraam dat de Erfgoedcel Pajottenland/Zennevallei ter beschikking stelt. Afspraak: 16 november 2013. Meer uitleg volgt in Rausa nr. 8

Zingende Zeilen...

Dit is de titel van een boek waarin Jan Delcour 99 molenliederen verzamelde. Deze eminente molendeskundige zal samen met Flor Van Nuffel (telg uit een Pamels molenaarsgeslacht) een causerie houden over de molens van Roosdaal en omgeving. De spreekbeurt wordt opgeluisterd door de zangers en muzikanten van de Sint-Maartensgilde uit Gooik.

Het zal er op woensdag **18 december** dus vrolijk aan toe gaan in de polyvalente zaal van het Koetshuis. Meer informatie in volgend nummer.

De kapel aan de Molenkauter

Tine Vermeire van de vereniging *Windmolen Hertboom* vzw klopte bij onze voorzitter aan met een vragenlijst in de hand. Zij wou meer weten over de kapel die staat op een steenworp van de *'tragische molen'*, een bouwwerkje dat de jongste jaren af te rekenen kreeg met vandalisme.

Daarop trok Luc Van Cauwelaert op pad. Hij exploreerde de omgeving, snuisterde in oude documenten en noteerde zijn bevindingen in een verrassend artikel.

Dit waren de concrete vragen van de molenvereniging:

*-Hebben jullie weet van de **kapel van de Molenkauter** die vroeger stond aan de losweg die voorafging aan de Daalbeekstraat (bij de aanleg van de straat werd ze verplaatst naar de Molenkauter, een eind hogerop - het huidige gebouw zou een schenking geweest zijn van de vader van Maurice Vandevelde)?*

-Is er aan de kapel een geschiedenis verbonden?

-Stond daar eventueel een ouder exemplaar?

-De naam Daalbeekstraat wijst erop dat er een beek liep. Was er ook een bron op die plek, of een oude boom, of iets dat kan wijzen op een oude oorsprong?

Wij moeten onze vrienden van de Hertboommolen ontgoochelen. De kapel heeft geen wonderbaarlijke voorgeschiedenis of toch zeker niet van het niveau van die andere kapel *ter Zeven Smarten* bij de *Zeven Beuken* in Strijtem. Hier leefde het wondere verhaal van de zeven heksen die werden begraven aan de voet van deze beuken. De zeven Mariakapelletjes, opgehangen aan de beuken, moesten de duistere krachten van deze heksen beteugelen. Het zal niemand verbazen dat in die duistere tijd geëmancipeerde, wijze vrouwen niet pasten in het toenmalig begrip van de positie van de vrouw.

Intussen weet u al dat onze kapel aan de Molenkauter opgericht werd ter ere van Onze Lieve Vrouw van de Zeven Weeën, ook Zeven smarten genoemd.

De oudste confrérie van zusters toegewijd aan *Maria van Smarten* in Ruiselede vierde in 2005 zijn zeventhonderdjarig bestaan. Het symbool van Maria van zeven Weeën is tweëerlei. Op de top van de imposante kapel zien wij het hart doorboord door het kruis, wat het lijden van Maria om haar zoon symboliseert. Op het beeld in de kapel zien wij Maria met haar hart doorboord door zeven zwaarden, de zeven Weeën. Zij draagt het lijden van de mensheid van geboorte tot dood.

Beeld van het met zwaarden doorboorde hart van Onze lieve Vrouw van zeven Weeën in de kapel aan de Molenkauter

Op haar voorspraak bidden mensen om kracht en overgave, zoals zij zelf als moeder leefde. Zij slaat haar mantel om de kwetsuren en de noden van ieder mens.

De Zeven Weeën

Maria bidt om Gods licht over haar kind:

Maria draagt haar zoon op aan Jahweh.

God roept: ga op weg!:

Maria vlucht met haar kind naar Egypte.

Maria luistert naar het woord van haar kind:

Maria vindt haar kind in de tempel.

Stil verdriet:

Maria beleeft met haar zoon de kruisdood.

Maria ter Zeven weeën heeft een eigen

Stabat Mater (1)

Dag zoon van mij

Maria ontvangt het dode lichaam van haar zoon.

Uit handen geven:

Maria legt het lichaam van haar zoon in het graf.

Het Stabat Mater is een middeleeuws gedicht waarin Maria treurt om haar gekruisigde zoon. Het gedicht begint met de woorden: Stabat mater dolorosa (vertaald: de moeder stond bedroefd).

De kerk gedenkt de zeven smarten op 15 september na het feest van de kruisverheffing. Deze gedenkdag heeft een eigen sequentie, het Stabat Mater. In 1846 werd "de Vergaedinghe van Gheestelijke dochters een spinhuys van Ruisselede" een autonome congregatie met tien bijhuizen in West-Vlaanderen. Hun levenswijze luidde 'Ora et Labor' (bid en werk), inzonderheid het spinnen in "het spinhuis". In Oost-vlaanderen ontstond een eigen congregatie ter ere van Maria van zeven Weeën gevestigd in Sint-Maria-Oudenhove. Deze beheert nog steeds een bloeiende uitgebreide scholengemeenschap. Eind negentiende eeuw werden er door godsvruchtige lieden, vooral landbouwers vele kapellen, modest of rijkelijk, opgericht ter ere van alle mogelijke heiligen.

Veruit de meeste waren gewijd aan Onze Lieve Vrouw, die duidelijk de populairste heilige was als troosteres der verdrukten en als gids naar haar geliefde zoon. In Roosdaal alleen zijn er minstens zeven kapellen ter verering van Onze Lieve Vrouw van Zeven Weeën.

Hierboven: de kapel met links de 'Ios' van 't Roozendael, rechts de Molenkauter. Onderaan: de penibele toestand van de kapel.

Bemerk het met het kruis doorboorde hart.

Onze kapel werd opgericht in 1874 door twee broers, Petrus en Josephus Van Laethem en Jacobus en Marina Apollonia Deweerdt, echtgenote van Jacobus. Verder onderzoek zal uitsluitend moeten brengen betreffende de stichtende familie. Ik formuleer een sterk vermoeden dat deze landlieden behoorden tot het Lombeekse meiseniersgeslacht Van Laethem. Een eerste voorlopige onderzoek van akten hebben bevestigd dat vader Vandevelde in deze rechtstreekse erfgenaam was van de familie Van Laethem. Om de persoonlijke levenssfeer niet te schenden, mogen wij geen naamgegevens van de laatste honderd jaar vermelden, tenzij met toestemming van alle betrokken personen.

De driehoekige gedenksteen van de schenkers, zoals hij was ingemetseld in de oorspronkelijke kapel.

De kapel stond op een belangrijke plaats, namelijk op de kruising van de Raemstraat, en de Brusselstraat ter hoogte van de huidige apotheek

Vanden Hauweele. Deze wegen leidden naar Pamel, Strijtem, de windmolen en Lombeek. De huidige naam van beide straten is Daalbeekstraat voor de vroegere Raemstraat en Koning Albertstraat voor de toenmalige Brusselstraat. Deze laatste naam vonden of vinden wij in haar verlengde, zowel in Pamel als Lennik. Langs deze dorpen slingerde de weg zich voort naar Brussel. Komend vanaf Geraardsbergen, verbond hij (in tegenstelling tot het huidige loodrechte tracé) de verschillende dorpskernen en hadden dan ook vooreerst een verbinding-functie tussen de dorpen. Spijtig dat door ondoordachte naamsveranderingen de oorspronkelijke betekenis van historische straatnamen verdween. Nog erger is het dat een naam als "t los van 't Roosendael" (die verwijst naar het moderne toponiem *Roosdaal*) als straatbenaming verdwenen is.

De hierna volgende foto toont het *Rozendael* een gemeenschappelijk perceel behorend of grenzend aan O.L.Vr. Lombeek, Strijtem en Pamel. Ten tijde van de eerste fusies (1964) haalde men hier de inspiratie voor *Roosdaal* als naam voor de nieuwe fusiegemeente. Het is belangrijk te weten dat dit perceel voor de realisatie van de moderne Brusselbaan, het Roosendael landschappelijk doorliep tot de Elsbeek.

In een van de volgende bijdragen zullen wij de toponiemen Roosendael, Boezenberg, Lommersberg, Hunselbeek, Elbeek en Hertveldt behandelen.

Zuidelijk deel van het Roosendael

De beide wegen, Brusselbaan en Raemstraat hadden toen een wegzate van amper 3m. De kapel lag in de noordelijk hoek tussen beide wegen. Bij de verbredings- en moderniseringswerken aan de beide wegen in 1952 kwam de kapel dus te liggen in het midden van de nieuwe straatbeddingen. De Brusselstraat droeg op de helling naar het dorp toe het toponiem 'Boezenberg' en op de richting Pamel de 'Lommersberg'. Op vraag van de gemeente was de toenmalige eigenaar Vandevelde bereid deze kapel gratis af te staan. Er werd voorgesteld deze met de hulp van de gemeente her op te bouwen op een braak liggend driehoekig perceeltje, gelegen tussen 'de Los van den Molenkauter' en 'de Los van 't Roosendael'. Deze laatste losweg dwarste de toenmalige Brusselbaan naar het dieper gelegen perceel het Roosendael. Een sterk vermoeden dat wij hopen waar te maken in een volgende bijdrage is dat dit perceel reeds in 1289 in een akte genoemd werd als het Cammendael dat geheel of gedeeltelijk het voornoemde toponiem Roosendael. Deze akte beschrijft een "Sell and Lease back" operatie, 700 jaar voor het huidige gebruik van deze financieringsvorm. Den brewer Claus en de Witte Vrouwen van sint Catharina zullen wij in deze queeste ontmoeten. We betreuren dat een belangrijke naam als de Los van 't Roozendael (verwijzend naar het toponiem 't Roozendael-het Rausdael-het Roosdaal) is verdwenen in de huidige naamgeving. Dit geldt ook voor de losweg vanaf de kapel naar de molen die vroeger Woestijnstraat werd genoemd. Sinds de 13de eeuw noemde men deze kouter het 'Hertboomveld'. Het huidige perceel van 25 m² lijkt veel kleiner. Dit heeft te maken met het gebruik in het hertogdom Brabant dat het perceel gemeten werd tot de helft van de aanliggende wegen zodat de zichtbare oppervlakte veel kleiner lijkt dan de werkelijke kadastrale oppervlakte, zeker als het perceeltje als een driehoek tussen twee loswegen ligt.

Het perceel, samen met de weide en de woning, vormen drie kadastrale percelen. Deze werden in 1996 samen verworven in eigendom door Jan Pauwels, die woont op de Molenkauter 16 te Roosdaal.

Ook hier moeten we omwille van de wet op de privacy de huidige naam van de eigenaar van de kapel niet vermelden. De kapel geniet van een opstalrecht op het perceel. Zij is dus niet de eigendom van de eigenaar van het perceel, in casu Jan Pauwels. De heer Pauwels betreurt de manifeste verwaarlozing en het vandalisme aan de kapel. Het dak is lamentabel en laat water door. Door de te hoog liggende grond en begroeiing rondom de kapel zuigen de muren en vloeren water op. Het metselwerk dient hersteld te worden. Het metselwerk en het schilderwerk buiten en binnen is in belabberde toestand. De raamluiken en de deurpanelen staan volledig los. De kapel is niet meer af te sluiten en nodigt als het ware uit tot vandalisme. Reeds vroeger werden zes grote kandelaars ontvreemd.

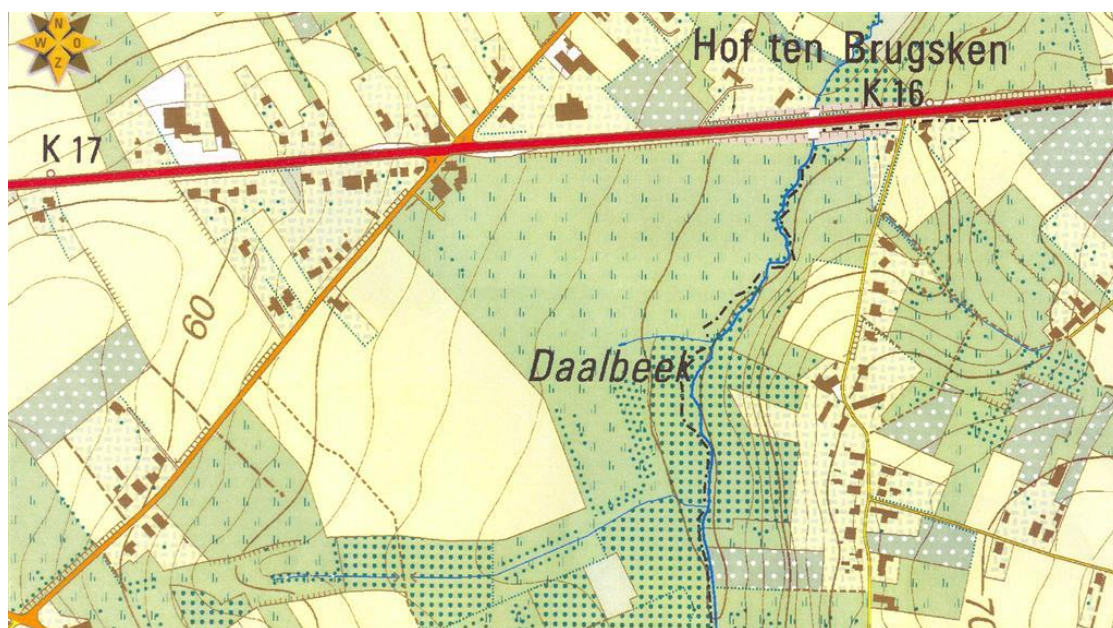
Tenslotte vraagt het grote beeld van Onze Lieve Vrouw meer dan een fikse opknappbeurt, wat overigens geldt voor het ganse interieur.

Het moet gezegd dat de heer Pauwels, eigenaar van de grond, zich uitdrukkelijk bereid verklaart om deze kapel te restaureren, na overdracht van de eigendom. Dit schitterende aanbod zou garant staan voor een verzekerd onderhoud binnen een duidelijke eigendomsstructuur.

Dan rest ons nog het beantwoorden van een laatste vraag: de naam van de Daalbeekstraat. Het moet mij ook hier van het hart dat lichtzinnig nieuwe namen aan straten werden gegeven. De Daalbeekstraat wordt op de plannen van Popp (voorloper van het moderne kadaster ca. 1850) voor het gedeelte op O.L.Vr Lombeek de Raemstraat genoemd, voor het gedeelte op Strijtem de Ramenstraat.

Tijdelijk werden beide straten samen gevoegd bij de eerste fusie en de officiële naam werd Ramerstraat. Toen men in de nieuwe fusiegemeente besloot tot een nieuwe naamgeving voor beide straatgedeelten, werd de naam Ramerstraat voor Strijtem behouden. Aan het andere gedeelte werd de naam Daalbeekstraat gegeven. Het toponiem *Daalbeek* vinden wij noch op de de Popkaarten, noch op de Ferrariskaarten of op de kadasterkaarten terug. Verwonderlijk vinden wij deze naam wel terug op een recente topografische kaart. Volgens "Land en Bodembescherming afd. Natuurlijke Rijkdommen" betreft het hier een gebied gelegen aan de Hunselbeek en wel op de gemeente Sint- Kwintens- Lennik. Het betreft in ieder geval een beperkt gebied dat zelf niet aan de Daalbeekstraat grenst. De naam Daalbeek als verwijzing naar een beek is onzinnig maar verwijst eenvoudig naar een dalgebied met een beek. Indien men deze interpretatie volgt, dan is deze beek niet de Daalbeek maar wel de Hunselbeek of de Grootte Beek, namen die wij vinden bij Ferraris en Popp.

In een van de volgende nummers van Rausa zullen wij U meenemen in onze speurtocht naar de Lombeek. Wij hebben boeiende en verrassende feiten uit de dertiende eeuw (zie vroeger bij het Cammendael), klaarliggen! Ook de verrassende betekenis van de benaming Hunselbeek (die ons op het spoor bracht van de eerste Frankische bewoning) hebben wij in petto. Als erfgoedvereniging zullen wij blijven ijveren voor het hernoemen van *Los van 't Roosendael* en van de naam Molenkauter tot zijn historische naam *Woestijnstraat*. Wij zullen ons ook inzetten voor het behoud en de restauratie van de Kapel van O.L.Vr. van Zeven Weeën. Aangezien op beide straten er maar een enkel huis (het molenhuis) staat kan dit niet zo moeilijk zijn. Naast de verschillende werkpunten vermeld in dit artikel, werken wij ook aan een samenvoegen van de 4 Popkaarten betreffende Roosdaal. Op deze kaarten zullen wij, uitgaand van de vroegere bewerking van de kaart van Pamel met oude en nieuwe toponiemen (door de eminente Gerard Van Herreweghen), deze uitbreiden naar de drie andere gemeenten.

Aangezien ik in deze materie maar een (weliswaar gedreven)amateur ben, doe ik dan ook een warme oproep aan iedereen die gegevens aanvullingen of wijzigingen betreffende dit artikel heeft, ons dit zeker te melden. Deze bemerking gaat uiteraard op voor alle artikels in dit tijdschrift. Wij hopen dat we onze vrienden van vzw Windmolen Hertboom met deze studie van dienst zijn geweest.

Luc Van Cauwelaert

Afscheid

Op 14 juni overleed Jan Baptist Van Opdenbosch, in het dorp beter bekend als 'Rangen'. Hij was de **oudste inwoner van onze gemeente**. Ter gelegenheid van zijn honderdste verjaardag mochten we een uitgebreide babbel doen met de bescheiden, maar pientere feesteling. Hij herinnerde zich nog klaar het einde van de Eerste Wereldoorlog toen zijn ouders precies op Wapenstilstandsdag door dieven overvallen werden. Hij haalde herinneringen op aan zijn kindertijd, de lange voettochten op klompen naar school. Ook hoe er gekermist werd en hoe je in die jaren aan een lief geraakte lichtte hij toe in geuren en kleuren. De Wereldoorlog 2 beleefde Rangen als soldaat en krijgsgevangene. Na de wereldbrand bouwde hij, samen met zijn vrouw Alice Evenepoel een mooi gezin uit en had hij een schoon en lang leven, daar in hun huisje in Poelkebeek.

Wie rond 6 december Sinterklaas moet assisteren, dat wordt een prangende vraag. Rangen was immers tot zijn 99ste ongetwijfeld de meest ervaren Zwarte Piet van het land! Het dorp verliest met Rangen een vriendelijk mens en een goede kameraad.

Het dagboek van Marie Lecoyer

Op 30 juni scheen de zon uitbundig boven Ledeberg. Het was alsof zij haar uiterste best wou doen om de 300ste verjaardag van de Lindemansschool nog feestelijker te maken. In een van de volgende Rausa's komen we zeker terug op deze herdenking. We mochten die dag echter ook kennis maken met Hendrik Borginon, zoon van Hendrik Borginon sr (1890 -1985). Het werd een aangenaam gesprek dat resulteerde in het aanbod van Hendrik om in de volgende nummers van ons tijdschrift een bijdrage te leveren rond het dagboek van Marie Lecoyer (directrice van het Meisjespensionaat van Ledeberg van 1912 tot 1931). Dat wij enthousiast op dit voorstel ingingen ligt voor de hand. Hier komt de eerste kennismaking.

Marie Lecoyer die samen met haar zuster Julie aan de leiding stond van het meisjespensionaat is één van meest de opvallende figuren uit het Ledeberg van de eerste helft van vorige eeuw. Men kon er, spijs haar zeer kleine gestalte, moeilijk naast kijken. Dat konden de inwoners van Ledeberg en Pamel niet wanneer ze haar dagelijks zagen wandelen met haar hondje. Dat konden haar leerlingen niet waaraan ze op een merkwaardige en onconventionele manier les gaf. Dat konden de familieleden niet met wie zij nogal stroef omging.

Toen de oorlog in 1914 uitbrak stonden de juffrouwen Lecoyer amper twee jaar aan de leiding van het pensionaat, nadat ze hun tante opgevolgd hadden. Het pensionaat kon door de oorlogsomstandigheden niet open blijven en dus kwam er ook geen geld in het laadje. De besparingen die dan nodig waren gebeurden evenwel niet. Er bleef heel wat personeel aanwezig en dat moest gevoed worden. Zij leefden dus armtierig, maar toch onrealistisch en wilden zelfs het officiële bruin brood niet eten maar moesten wit brood hebben enz..

Enkele dagen voor het uitbreken van de oorlog die al lang in de lucht hing, is Marie begonnen met het schrijven van een dagboek (in het Frans natuurlijk). Elke avond zat ze dan aan haar 'journal' te schrijven tot ieders nieuwsgierigheid. Toen mijn vader na haar dood in 1959 dat journaal op haar kamer terugvond, was de teleurstelling zeer groot. Een massa schrijfboeken vol met onbenullige dingen.

Iedere dag weer vermeldde ze eerst of ze al dan niet een Duitser – zij gebruikte het woord 'Schwein' –gezien had. Hoe was het weer geweest en had ze goed geslapen? Onleesbaar! Mijn ouders wilden het journaal weggooien, maar ik heb het kunnen tegenhouden want hier en daar stond er toch iets interessants in dat van belang kon zijn voor de geschiedenis van Ledeberg en Pamel, voor de geschiedenis van het pensionaat en last but not least, voor de familiegeschiedenis. Ik heb dat dagboek daarom sterk uitgedund en gecompriemd en de passages die over verschillende dagen of weken hetzelfde onderwerp behandelden, achter elkaar geplaatst. Zo werd het wél leesbaar. Het interessante daarin is eerst en vooral een schets van haar eigen persoonlijkheid, gezien als een romanfiguur. Zij was een zeer gefrustreerd iemand die zeker niet gelukkig was, maar die wel vol zat van poëzie en die een uitstekende en boeiende vertelkunst bezat. Zij hield hartstochtelijk van de natuur en nam soms haar leerlingen 's avonds nog mee naar *de berg* om de mooie zonsondergang te gaan bekijken.

Zij was ook een voorloopster van de 'groenen', een activiste voor het behoud van de bomen op de berg en aan de kapel. Zij was zeer standsbewust maar tegelijkertijd leefde ze mee met de armen in het dorp (waartoe zij zich zelf mocht rekenen) en was woedend op de rijken die in deze oorlogstijd gouden zaken deden. Zij was een puriteinse katholiek maar ook antiklerikaal als het de pastoor van Pamel of de bisschop betrof. Tenslotte was zij een strijdende franskiljon die het zeer betreunde dat Pamel niet in Frankrijk lag. Zij was dus wel zeer ongewoon.

Over haar uiterlijk kon zij met een zekere zelfspot een goede beschrijving geven. Zij droeg tijdens de oorlog klompen en ook een *mutske*. Dat woord gebruikte ze, ik weet niet waarom, steeds in het Nederlands. Zij is bij voorbeeld in november 1916 op weg naar Lombeek gekleed met een wollen vestje : "gilet de laine en *mutsken*".

De kinderen die de dorpsschool verlieten lachten met iets, ze wist niet waarom, maar dacht toch dat het om haar kleding ging " de mon accoutrement sans doute". Op 1 november 1917 heeft ze een oude jas aan "gros paletot du siècle dernier". Met haar klompen had ze ook veel last en op het einde van de Varing, tijdens een wandeling scheurde één van de teugels daarvan. Het werd dan moeilijk om gaan en gaf een belachelijk gezicht. Maar Mil, de zoon van Marie Braeckmans kwam haar ter hulp : "vient tres galamment à mon secours".

Over deze merkwaardige vrouw wil ik het in komende bijdragen verder hebben, aan de hand van haar dagboek.

Hendrik Borginon.

Nieuwe publicatie!

2014 is niet alleen het jaar waarop overal de Eerste Wereldoorlog wordt herdacht. 1914 is ook het jaar waarin een van de belangrijkste heemkundigen uit onze streek werd geboren. Het is inderdaad bijna een eeuw geleden dat **Gerard Van Herreweghen** het levenslicht zag. Samen met het Davidsfonds wil Erfgoed Rausa de grote auteur hulde brengen door een aantal bijna vergeten artikels te bundelen in een hedendaagse publicatie. **Huizen en hoven** wordt voorgesteld op zaterdag 1 november om 20 uur op tijdens de opening van de jaarlijkse Boekenbeurs van Davidsfonds Roosdaal. Een goede reden dus om die avond eens naar de lokalen van Basisschool Triangel af te zakken. In het volgende nummer verneem je alles over dit samenwerkingsproject.

100 jaar blazen

Een fanfare die het (in dit geval letterlijk) een eeuw uitzingt, dat is een hele prestatie. Daar hangt natuurlijk een brok geschiedenis aan. De K. Fanfare De Verbroedering uit Borchtlombeek zorgt daarmee voor een flinke brok muzikaal erfgoed. Een overzicht...

Uit een in mooi handschrift opgestelde akte leren we dat *den vijftienden augustus van 't jaar 1913* de Fanfaremaatschappij "De Verbroedering" werd opgericht. Wie precies het initiatief nam, wie zorgde voor de instrumenten, de partituren en de vlag, we kunnen het jammer genoeg niet achterhalen. Uit de genoemde akte blijkt wel dat men het ernstig meende. Een muzikant die vier keer zonder goede redenen niet naar de repetitie was geweest, kon zijn instrument inleveren! Men was ook niet mals voor 'spelende leden die de dag der bijeenkomst in het openbaar of in het naar huis gaan muziek maakten op straat of in de herbergen, alsook deze welke zich op straat niet behoorlijk gedroegen". Overigens moesten de spelende leden "den muziekmeester gehoorzamen en zijn bevelen zonder tegenstand volbrengen". Die eerste muziekmeester was Joannes Van Der Cammen, die men in Borchtlombeek gewoon 'Boerke' noemde. Het dirigeerstokje werd in die eeuw slechts zes maal doorgegeven: na Boerke stond meester Michiels voor een hele tijd achter de pupiter. Hij werd opgevolgd door Frans Van Droogenbroeck. Toen die zijn laatste partituur omdraaide gaf Camiel Van Lierde het tempo aan. Dirk van Lierde zou zijn vader opvolgen en de muziekmaatschappij gedurende twintig jaar met vaste hand leiden. Na Dirk Van Lierde was er een korte tussenperiode met Rudy Baron die in 2011 de artistieke leiding overliet aan Filip Couck. Het is deze bekwame jonge muzikant die de fanfare door het feestelijke jaar mag leiden. Dat 'De Verbroedering' een stabiele muziekmaatschappij was mag ook blijken uit het relatief lage aantal voorzitterwissels.

Vanaf 1913 werd de functie achtereenvolgens bekleed door J. Van Wilderode, Jozef De Wever, Emiel Van Roy, Elias Van Asbroeck, Jean De Vos, Louis Van Asbroeck en Geert Van Asbroeck.

Gewezen voorzitter Elias Van Asbroeck in 1978

In die eerste decennia kende de fanfare een grote bloei. De jeugd had toen nog maar weinig mogelijkheden om zich te ontspannen en te ontplooiën en ook voor veel getalenteerde mensen was de fanfare de enige gelegenheid om zich uit te leven. Er werd dus vrolijk wat afgeblazen en geroffeld tijdens de repetities en ter gelegenheid van processies en andere feestelijkheden. Vooral de spontane samenspelmomenten na de plechtigheden in de belendende herbergen waren uren van muzikaal en ander plezier. Toch zou de muziek niet altijd de zeden verzachten. Zoals dat in de meeste dorpen het geval was, leunde ook De Verbroedering nauw aan bij een dorpspolitieke partij. Die partijen hadden vaak niets te maken met grote ideologieën. Dat de fanfare zich destijds manifesteerde als *'t muziek van de Zwarten*, had dus geen enkel uitstaans met wat voor nationale stroming dan ook. Al zorgde het natuurlijk wel regelmatig voor emoties. Zoals bijvoorbeeld die keer toen de Verbroedering in processie uittrok en een van de voormannen van de Witten zich aan de straatkant had

opgesteld en ostentatief met een groot wit konijn op de arm de blazende muzikanten negeerde.

Na de tweede wereldoorlog veranderde de samenleving grondig. De groeiende welstand en het (over)aanbod aan activiteiten was er mede de oorzaak van dat in de jaren zestig en begin jaren zeventig de klad er wat inzat. Het aantal muzikanten was zo geslonken dat het ganse schip dreigde ten onder te gaan. Maar door een goed uitgekende uitbreiding van het bestuur en het aantrekken van enkele zeer goede muzikanten van buiten het dorp kreeg de Verbroedering plots een nieuw elan. Net op tijd om in 1973 het aureool van "Koninklijke Fanfare" te mogen ontvangen. In 1978 werd gestart met de ambitieuze Verbroederingsfeesten, een evenement dat iedereen in de streek die de kaap van de veertig heeft genomen, zich zeker zal herinneren. Op de grote weide voor het legendarische café Pipa werd een enorme tent opgericht en een weekendlang verdrongen de Vlaamse vedetten zich om (weliswaar royaal betaald) hun liedjes te komen kwelen. Maar hoe rijkelijk de bankrekeningen van Will Tura en Ann Christy ook werden aangevuld, de organisatie was zo knap dat er voor die tijd een bijzonder groot bedrag voor de fanfarekas overbleef. De euforie kreeg echter een flinke deuk toen in toen in 1979 voorzitter Elias Van Asbroeck overleed en er bij de opvolging onenigheid ontstond. Het bittere geschil dat daarop volgde, zorgde voor een zwarte bladzijde in het geschiedenisboek van de vereniging. Het kwam zelfs tot een opsplitsing! Dat betekent dat het nederige Borchtlombeek op dat ogenblik drie fanfares telde! *Fanfare De Eendracht* was immers ook al vele jaren een vaste waarde in het muzikleven van het dorp. En daarnaast stonden dus plots twee fanfares De Verbroedering... Maar voor drie muziekmaatschappijen was er duidelijk geen ruimte en na enkele jaren gooide de afgescheurde vereniging de handdoek in de ring. Het zou even duren vooraleer de

Verbroedering haar vroegere elan zou terugvinden. Een meesterzet bleek de oprichting van een eigen muziekschool. In de jaren 70 werd de muziekschool gegeven door Alberic Sergooris. In het begin van de jaren tachtig wijdde Henri Van Lierde, de gereputeerde muzikant en begenadigd componist, de jongelui in in de geheimen van de notenleer. Het bijlokaaltje van afspanning Pipa werd zowat het conservatorium voor Borchtlombeeks talent.

Toen dan in de vroege jaren negentig de getalenteerde multi-instrumentalist Dirk Van Lierde de dirigeerstok opnam werd zijn broer Luc Van Lierde voorgedragen om het krijtje van de muziekschool op te nemen. Voor de fanfare brak er een echte bloeiperiode aan. De artistieke kwaliteit van de uitvoeringen ging er met reuzenschreden op vooruit, de goed uitgebalanceerde bestuursploeg zorgde voor financiële en organisatorische stabiliteit en de fanfare pakte ieder jaar uit met een spetterend concert.

Wanneer er hoogten zijn, dreigen er natuurlijk ook dieptepunten. In haar zoektocht naar een geschikt oefenlokaal was De Verbroedering terecht gekomen in een zaaltje dat paalde aan café Monsken in het centrum van Pamel..

De tevredenheid over deze comfortabele oefenplek werd dramatisch de kop in gedrukt: een hevige brand legde het lokaal in de as. De fanfare verloor peperdure instrumenten: pauken, klokkenspel en andere grote percussie-instrumenten gingen verloren. Ook de partituren en andere waardevolle attributen gingen in de vlammen op. De vlag werd gelukkig gered! Ondanks deze tegenslag is de Verbroedering niet klein te krijgen.

Dezer dagen bruist het bij de muziekvereniging meer dan ooit, niet in het minst door de geestdriftige aanpak van een ploeg jonge muzikanten. Samen met de gevestigde waarden zullen zij er op 17 augustus op de terreinen van de proeftuin in Pamel een onvergetelijke viering van maken en blazen zij zich een feestelijke weg naar een toekomst vol muziek, in een sfeer van kameraadschap en... verbroedering natuurlijk! (WE)

De aandachtige lezer heeft het al gemerkt. Onze redactie mocht voor dit nummer verschillende nieuwe scribenten verwelkomen. Ook onze streektaalrubriek wordt dit keer door een andere auteur ingevuld. Marc Muylaert maakte weliswaar een mix van Nederlands en Pamel's, maar het volkse element is permanent aanwezig. Bij deze zijn we uitgenodigd op...

De zjibelé

Het huwelijksbootje, misschien een ietwat uit de mode verkerend object, maar het is en blijft nog altijd iets ontzettends moois. Zeker als dat bootje al vijftig jaar over de wateren dobbert, soms bij windstil weer, soms met wind in de zeilen, soms met tegenwind, soms in verschrikkelijke stormen. Het komt er dan op aan enerzijds te genieten van elkaar op het spiegelvlakke water en anderzijds samen die wilde stormen te doorstaan.

Nonkel Gust en tante Germaine hebben onlangs hun vijftig jaren wettelijke staat van huwelijksdienst mogen vieren! Ook al mocht ik niet aan de eretafel zitten, toch zat ik kort genoeg bij de jubilarissen zodat er niets uit mijn alziend oog kon ontsnappen... en nog veel belangrijker: nonkel vertelde me het verhaal van wat er zich méér dan vijftig jaren geleden afspeelde!

Nonkel Gust moest als jonge knaap dagelijks de koeien melken in de weide en tante Germaine moest als knap jong meisje helpen bij het drogen van het hooi, en zoals het lot het wil: de ene weide grensde aan de andere en van het een kwam het andere...

Nonkel had de leeftijd van 15 jaar en tante was net één jaartje ouder...

Inderdaad ze waren er vroeg bij, zoals u merkt. Maar jong geleerd, is dat niet oud gedaan?

Het contact tussen de twee moet zich in het begin beperkt hebben tot oog-oog-contact, niet meer of niet minder... Maar als ik nonkel mag geloven, was er toch al een klein vonkje dat oversprong: liefde op het eerste gezicht zou je kunnen zeggen. Aangezien koeien 2 keer per dag moesten gemolken worden en het hooi twee keer per dag moest bewerkt worden om te drogen,

vergrootte de kans op weerzien zienderogen en de kans dat het vonkje uiteindelijk een vuurbal werd, was een zekerheid...

Nonkel was als boerenzoon een flink uit de kluiten gewassen jongen en schrikte er niet voor terug om voor dag en douw reeds uit de veren te springen om ... de koeien te melken... want naast de weide van de koeien... lag er hooi te drogen... en in dat hooi moest iemand komen werken... en die iemand... was Germaine van Kabberdjakkies... Kortom: de koeien werden alsmaar vroeger en langer gemolken en het duurde alsmaar langer om het hooi te bewerken in de zon.

Tot de toenmalige "gazet van 't straat" Jeanneke Sjik het liefdesnieuws aan peter en meter (nvdr: de ouders van nonkel Gust) kwam vertellen! Toen nonkel thuis kwam van het melken, werd hij opgewacht door het vuurpeleton. "Verdoemme (nvdr: excuseer voor de lelijke woorden, maar ik probeer de geschiedenis zo waarheidsgetrouw weer te geven...) wou zittje gouè zoeë lank? Gouè melkt dè koeien zeker leig?"

Of zittje gouè de pibloemen in de wouè te tellen maskien? Ieë dat al a koeien gemolken zijn stout er verdommen al boter in de melkkenne. Ie moeije zijn! Op de boerderouè! Ie moet er gewerkt wer'n. E je gouè in aë kazizzemes nie gelieërd dagge in 't zwieët des aanskansj a broeëd zetj eten?" Blijkbaar moet meter in een vroeger leven ook een cursus puberale pedagogie gevolgd hebben en zij trok nonkel Gust aan zijn oren, schudde eens met alles wat daar aan vast of los hing, met de melding: "E j'et nie g'hoeërd joengen wat a vader zeit! Of zit'je maskien mé ne pjeirendestel in a oeër? Kom al ie da'k er em ooët trek, tein zejje wel lester'n. Mou ik weet wel wou da ge gouè altouèd zitj! Paast nie dat mèn oeëgen op mè gat ston hé manneken! Gouè zitj achter de maskes! In plosj van ons koeien te melken zitje gouè 't oeë van douè van Kabberdjakkes te kieër'n. Ge kin'tj verdoemme nog allieën nog nie pissen en ge zitj al achter de maskes! Mokt da ge binnen zetj en gotj de verkes mest'n!"

Inderdaad, er zat een vlieg (en een dikke) op! Hoe gaat dat verhaal ook weer van die koningskinderen en het water dat veel te diep is? Stel u voor: geen GSM, geen Ipad of Iphone, geen tablats, geen internet, geen telefoon, geen ... niks niemendallen!

Het enige wat hen kon binden was dat vonkje (ondertussen al uitgegroeid tot vonk) dat oversprong van de ene naar de andere en omgekeerd. Misschien was dat wel hun geluk.

Dagen gingen voorbij, weken verstreken. De koeien moesten gemolken worden, maar niet langer meer door nonkel Gust, hij kreeg huisarrest in het varkenskot. Het was peter die voortaan de uiers in de handen hield! En het hooi... dat lag al lang in de schuur en hoefde dus niet meer bewerkt te worden.

Maar liefde kruipt waar ze niet gaan kan.

Toch vonden zij nog de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten! Neen, niet in snackbars, ook niet in fuifzalen, ook niet in bioscopen, maar... voor, tijdens en na de hoogmis! Jawel! Terwijl nonkel zich uiterst links aan "de mannenkant" zette, nam tante uiterst rechts plaats aan de vrouwenkant. Enkel de middengang scheidde hen. En telkens als de pastoor tijdens het "Asperges me" met zijn wijwaterkwispel door de middengang passeerde, duwde hij nog eens goed in de emmer met wijwater en vervolgens schudde hij eens heftig met de borstel zodat nonkel en tante de perfecte zegening kregen. Volgens mij hebben zij van de zeden- en andere preken van de pastoor niet veel opgestoken want de blijde boodschap verkondigden zij in elkaars ogen. Maar kom, de liefde is toch een christelijke deugd nietwaar, dus het mag! En Onze Lieve Heer zag van op zijn kruis dat het goed was...

En het geluk was met hen toen er in de namiddag nog eens naar het lof moest gegaan worden!

Jeanneke Sjik bleef haar roeping als gazet van 't straat nauwgezet vervullen: "ik em ale Gust in plosj van in den achternoen van Sinksen nou 't lof te goun, mè da masken van Kabberdjakkes da bontjen achter de kerk zien inrouèn mé elen velou en 't eit zeker een ier gedierd ieë da ze'r zèn ooët gekomen! Sintj Cornilles en Sintj Laurenses (nvdr: deze twee heiligen werden in de kerk van Pamel vereerd met Pinksteren) zenj'n elen wel bestraffen!"

Vijftig jaren later worden de herinneringen nog eens boven gehaald. En als het om herdoen zou zijn, ze zouden net hetzelfde doen. Ze zouden zelfs nog langer in de wegeltjes achter de kerk blijven plakken! Vijftig jaar in goede en kwade dagen. Zij doen het toch maar weer! Hoe en waarom? Tussen het nagerecht en de koffie nam nonkel het woord en richtte zich tot tante en de familie...

*50 jour getraad in de mouè
't Es maskien langk, mou 't es toch zoëë
rap verbouè
"In goei en kwooë dougen", zeggen de
mensjken*

*Mou me zoëë e vraken ... ge kintj a
niksken beiter wensjken.
50 jour, 't es lank en 't es ket
't es verbouè veren da ge 't wetj
Och, ik zin mè vraken nog altouèd even
geir'n,
Vandoug even veel as gister'n en meir'n*

*Droët of kieëret oe da ge 't wiltj: allieën
aske makanderen geire ziet
Tein kindje dé 't leiven, es't in 't plezier of
in 't verdriet.
50 jour... 50 jour bè ieën gebleven
Zeg na zelf: het is dee ie boven gegeven*

Marc Muylaert

De uitsmijter

Jan De Mont die ons in elk nummer reeds vergastte op een lichtvoetig commentaar bij een merkwaardige foto, brengt ons deze keer het droevige relaas van de dramatische gebeurtenissen in Kongo in 1964. Aanleiding hiertoe was een bidprentje van Frans De Kegel uit Borchtlombeek. Hieronder zien we het schooltje waar hij actief was in vrediger dagen. Het relaas volgt op de volgende bladzijden.

Rede om eens af te dalen in een haast vergeten episode uit de wereld van de missie is een bidprentje van **Broeder Bernard** uit Borchtlombeek.

In het binnenland van Kongo liep op 30 mei 1965 de gijzelingen van een groep missionarissen uit op een bloedbad, drie Kapucijnen, eenentwintig Kruisheren en zeven Broeders van St. Gabriël uit het bisdom Bondo, waarvan twee oud-leerlingen uit het Sint Gabriël Instituut van Liedekerke, en een streekgenoot uit Terjoden, werden op een afschuwelijke en barbaarse wijze vermoord.

Een hartverscheurende geschiedenis uit die troebele jaren, niet eens zo heel lang geleden.

Het was een periode waarin ons land nog trots was op het zenden van haar missionarissen. Ieder dorp had wel zijn missionaris of zijn missiezuster die naar een ver afgelegen land vertrok. Er werden voor hen op alle mogelijke manieren collectes gedaan tot zelf bij de kruidenier op de toonbank onder de vorm van een spaarpot met zittend negertje dat enthousiast "Dank U" knikte wanneer hij een muntstuk in zijn handen kreeg gestopt. Kortom de "missies" behoorde tot het dagelijks leven, het was als het ware een soort Vlaams Erfgoed.

In die jaren had Borchtlombeek ook zijn missionaris, namelijk Frans De Kegel. Hij was de derde zoon uit het huwelijk van Bernardus De Kegel en Thérésia De Mey. Onder de naam *Broeder Bernardus* (Bernardus, naar de naam van zijn vader) trad hij op 28 febr. 1942 in het klooster van de Congregatie Sint-Gabriël binnen om op 24 oktober 1950 naar Kongo te vertrekken.

Broeder Bernard (Frans De Kegel) Broeder St. Gabriël ° Borchtlombeek 17 sept.1925 + Buta 30 mei 1965

Het leven van de broeders van Sint-Gabriël in het Bisdom Bondo (N-O-Kongo), bestond vooral uit les geven, klussen en ziekenzorg verstrekken. Dit was het vaste levensritme van de missionarissen, broeders en zuster. Maar laat ons eerst even terug gaan naar het jaar 1960, het jaar dat Kongo onafhankelijk werd (30 juni). De Congolese premier Patrice Lumumba hekelde die dag in zijn rede de negatieve aspecten van de kolonisering. Nooit eerder had een Afrikaan tachtig jaar terreur, uitbuiting en vernedering zo krachtig samengevat en nooit eerder werd de confrontatie tussen onderdrukte en onderdrukker zo scherp geformuleerd. Niet veel later (september 1960) kwam de kolonel Joseph Mobutu (later bekend als president Mobutu Sese Seko) via een staatsgreep aan de macht. Lumumba werd op 1 december 1960 door Mobutu's troepen gearresteerd. Enkele dagen later werd Lumumba vanuit Leopoldsstad naar een 'veiliger' gevangenis in Katanga overgebracht. Op 17 januari 1961 werd hij door een Katangees commando vermoord. Allerlei groepen en stammen herkenden zich niet in het landsbestuur en na de moord op Patrice Lumumba wakkerde de onrust aan. Het ongedisciplineerde ANC (Armée Nationale Congolaise) ging zich te buiten aan moordpartijen, verkrachtingen en plunderingen.

Een uitgelaten groep 'Simba's'

De opstand van de zogeheten Simba's (*Swahili* voor 'leeuwen') in Oost-Kongo in de zomer van 1964 bleek onverwacht veel succes te hebben en het land werd verscheurd. Van uit het noorden rukte een leger van rebellen op, die teleurgesteld waren over de resultaten van de onafhankelijkheid. Ze vonden de regering te westers en zagen zichzelf eerder als socialisten. Althans volgens de officiële versie. Ze waren herkenbaar aan hun uitdagende helmen. Het waren mannen, vaak ook kinderen, in een roes van drank en drugs, mensen die niet echt een besef hadden van ideologieën, maar gewoon een hekel hadden aan alles wat blank was. Overal waar ze kwamen zouden ze blanken gijzelen.

Zo naderden zij steeds dichter de missiepost van Bondo.

Op 20 augustus 1964 kwam in de missiepost van Bondo een vrachtwagen aangereden. Op dat ogenblik drong bij de mensen in de missiepost de politieke werkelijkheid van Kongo door.

Met veel geweld, gebrul en geschreeuw werd iedereen naar buiten gedwongen en in de gevangenis gestopt. Alle paters, broeders en zusters die zich in de verschillende missieposten in de omgeving bevonden, werden door de rebellen naar Bongo gebracht. Dit zou het begin worden van een negen maandenlange gijzeling. Hierover schreef de Witpater Jan Verhoeven enkele maanden later, op 5 november 1964, in zijn dagboek:

"We moesten om 7,30 onmiddellijk naar de straat komen allemaal. Het is iets verschrikkelijks geweest, alle paters waren het eerst daar, er was al veel volk er werd om de broeders geroepen, die kwamen even later. We stonden daar allen opgesteld in de volle zon bij de aanlegsteiger van het veer en toen werd er om de zusters geroepen. Dan werd daar de vlag gehesen onder de doodse stilte. Acht gevangenen die ze al een uur lang al slaande hadden laten dansen moesten in een rij op de grond gaan zitten en werden voor onze ogen met lansen en knuppels vermoord."

Drie maanden na het begin van de gijzeling en de moordpartijen, kwam in november 1964 het Belgische leger, en dit in samenspraak met het Kongolese leger, op diverse plaatsen in Kongo in actie om de blanken te bevrijden. Uit angst voor vergelding vertrokken de Simba's uit Bondo richting Buta. Alle gijzelaars werden in vrachtwagens geduwd en tweehonderd kilometer verder naar Buta overgebracht. Het werd een reis van 23 uur over hobbelige en kronkelende wegen, in de volle zon en zonder eten of drinken.

Vier maanden zullen zij in Buta gepest en gekweld worden. Midden mei 1965 kwam het Kongolese leger, met hulp van een groepje blanke huurlingen in de buurt van Buta. De paters, broeders en zusters zaten toen al negen maanden gevangen. Maar op zondag 30 mei 1965 zal kolonel Makondo telefonisch het bevel geven alle mannelijke gijzelaars van Buta te doden en de Zusters met de twee blanke vrouwen en hun kinderen in de brousse te ontvoeren.

Het was toen 10 uur, alle gijzelaars kregen voor het laatst te drinken. Rond 11 uur werden de Paters en Broeders gescheiden van de blanke Zusters, vrouwen en kinderen. De Zusters zagen hoe kalm en gelaten de mannelijke gevangenen hun lot droegen. De missionarissen hadden toen al van een Simba vernomen dat ze zouden gedood worden.

Rond 17 uur kwam een bende Simba's met koorden en stokken gewapend, tierend het politiebureau binnen en dreven de missionarissen naar buiten. Deze waren halfnaakt en barrevoets. Op ongeveer 300 m. van het politiebureau werden de missionarissen naar de oever van de Rubi rivier gebracht en in rijen opgesteld. Onder luid kabaal en gezwaai met lansen, knuppels en machettes, werden de weerloze missionarissen meedogenloos vermoord. Zij die nog een teken van leven gaven, kregen een genadeschot in het hoofd. Daarna werden de lijken als voer voor de krokodillen in de rivier gegooid.

Om de Zusters, die iets verder opgesloten zaten, de gruwel van de slachting te demonstreren, ging een Simba triomfantelijk een afgehakt been aan de Zusters, vrouwen en kinderen tonen, en verplichtte hen het ledemaat aan te raken. Op één dag lieten eenendertig missionarissen het leven. Het nieuws schokte de gemeenschap van Borchtlombeek, Liedekerke en de hele wereld. Het werd geblokletterd in de kranten en door radio en televisie wereldkundig gemaakt.

In deze bescheiden bijdrage hebben we slechts een samenvatting gemaakt van de dramatische gebeurtenissen. Misschien wil er in 2015, wanneer het 50 jaar geleden zal zijn dat deze droevige feiten zich afspeelden, iemand uit Borchtlombeek of uit onze streek het relaas uitgebreid onderzoeken.

Intussen kan men broeder Bernard een groet brengen aan zijn gedenksteen aan de linker zijkant van de Kerk van Borchtlombeek (foto boven).

Jan De Mont

Bronnen:

www.kruisherenuden.nl

www.vanoortenweb.nl/viewpage.php?page

'Hun Laatste Getuigenis', geschreven door Gaston Nijs (Br. Bernardin). Dit boekje is ter beschikking in de bibliotheek van Rausa. Dank aan Broeder Marcel St. Gabriël te Liedekerke en de familie René De Kegel-Bracquez te Herne.

Advertentie

Dankzij de onbaatzuchtige inzet van een ganse schare medewerkers kan Erfgoed Rausa zijn lezers weer dit tijdschrift aanbieden. Wij zetten ook de deuren van onze Erfgoedkelder open voor iedereen die erom verzoekt. Iedereen zal natuurlijk begrijpen dat, ondanks de steun van Cultuurraad, Gemeentebestuur en een aantal zeer gewaardeerde milde schenkers, een dergelijke werking een flink pak geld kost. Daarom zal vanaf dit nummer de laatste bladzijde voorbehouden worden aan een advertentie. Wij danken de firma **Sofa Plus** van harte voor de steun en nodigen andere handelaars uit om via een advertentie onze vereniging te steunen.

CALIA
ITALIA

CARTEL LIVING

E3
Ewald Schilleg

Fjords
BY GILLERBY

KOINOR

MAXDIVANI
MAXIMILIANO DI TOSI

Musterring

NEO BY TOSI

NICOLETTI

RECOR
BY P. RECOR

u.SCHILIG

Ninoofsesteenweg 205
1760 Roosdaal
054 32 10 15
info@sofaplus.be
www.sofaplus.be

Open: Weekdagen 14.00-18.00u
Zaterdag 11-18u - Zondag 14-18u
Woensdag gesloten

Sofa *plus*
LEDER & STOF

World of Comfort
Comfort & Sfeer Collectie • 130 Topmodellen

3000 m² zitplezier